

НОВЕЛА ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ ЩОДО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ З ПРИМИРЕННЯМ ВИННОГО З ПОТЕРПІЛИМ

Левчишин О. О.

студент 4-го курсу

юридичного факультету

Міжнародного економіко-гуманітарного університету

імені академіка Степана Дем'янука

м. Рівне, Україна

Відповідно до кримінального кодексу України особа, яка вперше вчинила кримінальний проступок або необережний нетяжкий злочин, крім корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією, порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона примирилася з потерпілим та відшкодувала завдані нею збитки або усунула заподіяну шкоду стаття.46 [1].

Питанням дослідження інституту примирення винного з потерпілим займалися такі вчені як А.М Бойко, П.В Головнєнков, В.О Кучер, Д.О Лупекота, Ю.В Луценко, О.Г Наджафов, М.І Хавронюк, В.І Фаринник та інші.

Велика Палата Верховного Суду вважає, що поняття «потерпілий», яке використовується у ст. 46 КК України, вживається у його кримінально-правовому розумінні, а не кримінально-процесуальному [2]. Тобто потерпілий – це особа, якій кримінальним правопорушенням безпосередньо заподіюється фізична, моральна та/або матеріальна шкода (або існує безпосередня загроза її заподіяння). Саме потерпілий може виразити свою волю про прощення винного, на підставі чого приймається рішення про закриття кримінального провадження та звільнення особи від кримінальної відповідальності згідно зі ст. 46 КК України.

Велика Палата ВС дійшла висновку, що у випадку заподіяння кримінальним правопорушенням шкоди у вигляді смерті потерпілого звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим у контексті ст. 46 КК України не можливе.

На думку Ю.В Бауліна, інститут примирення винного з потерпілим певним чином є відображенням властивих закордонному законодавству

альтернативних заходів та примирних процедур [3, с. 136]. Вищевказаний погляд науковця дозволяє стверджувати, що реалізація потреб у компенсації втрат для потерпілої особи забезпечується, а також цей інститут піклується про інтереси винуватої особи, забезпечуючи для неї більш сприятливе становище.

Законодавець передбачив у ч.4 ст. 56 КПК, що на всіх стадіях кримінального провадження потерпілий має право примиритися з підозрюваним, обвинуваченим і укласти угоду про примирення [4].

А.М Бойко, коментуючи цю норму, зазначає, що новий КПК України передбачив процесуальне закріплення примирення, яке є підставою для звільнення особи від кримінальної відповідальності, шляхом укладення угоди про примирення [5, с. 3]. Тобто, дана норма ототожнює інститут звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим з інститутом угоди про примирення.

Зауважимо некоректність такого підходу, оскільки регламентація ст. 471 КПК України унеможливує застосування звільнення від кримінальної відповідальності на підставі угоди про примирення для винуватої особи.

Застосування інституту звільнення від покарання на практиці є доволі суперечним, оскільки регламентація ч.1 ст.62 Конституції України, дає нам зрозуміти, що доведення винуватості особи у вчиненні злочину і встановлення обвинувального вироку, необхідне для визнання особи винною у вчиненні злочину і кримінального покарання, а не для, щоб звільнити її від кримінальної відповідальності.

Відповідно до Рамкового рішення Ради Європейського Союзу «Про місце жертв у кримінальному судочинстві» від 15 березня 2001 року, застосування медіації у кримінальному провадженні – це процес пошуку до або під час кримінального процесу взаємоприйняттого рішення між потерпілим та правопорушником за посередництва компетентної особи – медіатора. На підставі цього рішення всі країни Європейського Союзу зобов'язані поширювати посередництво у кримінальних провадженнях (справах) та забезпечувати прийняття до розгляду будь-якої угоди між потерпілим та правопорушником, досягнутої у процесі посередництва [6].

Примирення винного з потерпілим закладено в основу терміну «відновне правосуддя», який надає можливість сторонам кримінальної обстановки – потерпілому та правопорушнику – самим брати участь у вирішенні питання щодо наслідків скоєного правопорушення та попередження вчинення подібного діяння у майбутньому.

Серед деяких науковців обговорюється думка про запровадження письмової форми такої угоди, що вважається доречним, оскільки внесе ясність у застосування відповідних норм КПК та унеможливить здійснення грубого порушення прав, свобод та законних інтересів

винного в подальшому, однак, це потребує формування пропозицій та змін до КПК.

Таким чином, зважаючи на вищевикладене, застосування норми про примирення винного з потерпілим, з одного боку задовольняє інтереси певних суб'єктів кримінальної ситуації, а з іншого повністю нівелює суспільний інтерес держави, який полягає в застосуванні до особи справедливого кримінального покарання відносно ступеня суспільної небезпечності. Будь-яка шкода, заподіяна кримінальним правопорушенням, може і повинна бути компенсована своєчасно та в повному обсязі безвідносно до того, відбулося чи не відбулося примирення, і це може вплинути на подальші кримінально-правові наслідки при призначенні покарання та на умови його відбування, в тому числі зі звільненням від його відбування. Зауважимо, що таке звільнення не спростовує визнання винуватості особи, якщо надавати йому значення офіційного підтвердження констатації факту вчинення нею кримінального правопорушення.

Література:

1. Кримінальний кодекс України, Документ 2341-III, ст. 46 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.
2. Правовий висновок Великої Палати ВС щодо звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим від 16 січня 2019 року у справі № 439/397/17 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/79298600>.
3. Баулін Ю.В Звільнення від кримінальної відповідальності : [Монографія] / Ю.В Баулін. – К.: Атіка, 2004. – 296 с.
4. Кримінально процесуальний кодекс України, Документ № 4651-VI, ст. 56 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
5. Бойко А.М. Відшкодування заподіяної злочином шкоди як одна з умов звільнення від кримінальної відповідальності // Часопис академії адвокатури України. – 2012. – №16.(3). – с. 1-4.
6. Рішення Ради Європейського Союзу «Про місце жертв у кримінальному судочинстві» від 15 березня 2001 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://issuu.com/uccg/docs/16_fr_decision_ukr.